č. j. 2 A 1142/2002 – OL - 34

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Václava Novotného v právní věci žalobce **J. Š.,** proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, Praha 5, Křížová 25, o jednorázovou peněžní částku, o žalobě žalobce proti rozhodnutí žalované ze dne 18. 7. 2002, č. j.250 824 431/BVM,

takto:

I. Žaloba **se zamítá**.

II. Žalované se náhrada nákladů řízení **nepřiznává**.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 18. 7. 2002 č. 250 824 431/BVM žalovaná zamítla žádost žalobce o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. po synu J. Š. narozeném xxx, zemřelém xxx 1963 s odůvodněním, že nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle cit. zákona mu nevznikl, protože tento zákon se nevztahuje na rodiče dítěte.

V opravném prostředku žalobce uvedl, že podle § 2 zákona č. 261/2001 Sb. se tento zákon dále vztahuje na občany podle zákona č. 198/1990 Sb. nebo podle zákona č. 198/1993 Sb. z důvodů úmrtí syna J. Š. z politických důvodů dne 4. 6. 1963. Žalovaná při rozhodování o jeho žádosti nevzala vůbec v úvahu zákon č. 119/1990 Sb. a zákona č. 198/1993 Sb., na který zákon č. 261/2001 Sb. odkazuje. Usnesením bývalé Krajské prokuratury v Brně ze dne 4. 7. 1963 krajský prokurátor rozhodl v trestní věci pokusu

opuštění republiky podle ustanovení § 8 odst. 1, § 109 odst. 1 trestního zákona spáchaného dne 4. 6. 1963 mladistvým J. Š. narozeným xxx v B. tak, že podle ustanovení § 177 odst. 1 písm. d) trestního řádu nelze jmenovaného J. Š. stíhat a proto bylo jeho trestní stíhání zastaveno. Poukázal na ustanovení zákona č. 119/1990 Sb. a na právo žádat odškodnění přecházející na dědice poškozeného jmenovitě na rodiče. Mimo jiné náleží oprávněným osobám i jednorázové odškodnění. Žádal proto o spravedlivé rozhodnutí podle zákona č. 119/1990 Sb. o poskytnutí odškodnění, které se uvádí v zákoně č. 261/2001 Sb.

Řízení u Vrchního soudu v Olomouci bylo zahájeno dne 9. 8. 2002. Vrchní soud v Olomouci ve věci nerozhodl do 31. 12. 2002 a věc tak přešla na Nejvyšší správní soud, který ji dokončí podle části třetí hlavy druhé dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb. (§ 132, § 129 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb.), tedy jako v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu.

Podle obsahu správního spisu podal žalobce u České správy sociálního zabezpečení – žalované žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. jako otec po politickém vězni J. Š. narozeném xx. Syn žalobce podle úmrtního listu zemřel dne 4. 6. 1963 a příčina jeho smrti byl úraz elektrickým proudem (podle úmrtního listu vydaného Místním národním výborem v M.). Dle usnesení Krajské prokuratury v Brně ze dne 4. 7. 1963 sp. zn. 1 Kv 0064/63-18 syn žalobce J. Š. byl zasažen elektrickým proudem při zdolávání drátěných zátarasů na státních hranicích a na místě byl usmrcen. K jeho úmrtí došlo dne 4. 6. 1963. Citovaným usnesením Krajské prokuratury v Brně bylo podle ustanovení § 177 odst. 1 písm. d) trestního řádu s přihlédnutím k ustanovení § 11 odst. 1 písm. e) trestního řádu trestní stíhání proti mladistvému J. Š. narozenému xx zastaveno. V písemném vyjádření ze dne 5. 5. 2003 žalobce poukázal na ustanovení § 7 zákona č. 261/2001 Sb. podle něhož včas uplatněný nárok, pokud o něm nebylo rozhodnuto nebo pokud nedošlo k výplatě jednorázové peněžní částky, přechází v případě úmrtí oprávněné osoby na její dědice. Podle žalované pokud poškozený zemřel z politických důvodů a je svobodný a bezdětný, nemají pozůstalí na odškodnění nárok. Jde zde o dvojí výklad zákona na stejný případ. Podle § 26 a 27 zákona č. 119/1990 Sb. mají právo žádat o odškodnění i rodiče a není-li jich sourozenci. Podle § 1, 2 a 3 zákona č. 119/1990 Sb. byl syn J. Š. poškozen s následkem smrti. Odškodnění v planém rozsahu podle § 26 a § 27 tohoto zákona má právo žádat dědic poškozeného v tomto případě to jsou rodiče – otec J. Š. - žalobce a matka V. Š.

Syn žalobce J. Š. narozený xx zemřel dne xxx 1963 při zdolávání drátěných zátarasů na státních hranicích, kde byl zasažen elektrickým proudem a na místě usmrcen. Zemřel tedy proto, že komunistický režim a ti, kteří ho aktivně prosazovali, používal k perzekuci občanů všech mocenských nástrojů a to zejména zabraňoval jim svobodně vycestovat do zahraničí či vrátit se svobodně zpět (§ 1 odst. 1 písm. d) zákona č. 198/1993 Sb.). Žalobce jako jeho otec nyní uplatňuje nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky a to podle zákona č. 261/2001 Sb. Žádost podal u České správy sociálního zabezpečení a jí došla 8. 7. 2002. Soud proto zkoumal, zda žalobce je oprávněnou osobou podle citovaného zákona. Zákon č. 261/2001 Sb. stanoví, kdo jsou oprávněné osoby v § 3 odst. 1 tak, že jimi jsou účastník národního boje za osvobození, vdovy nebo vdovci a děti podle § 1 odst. 2 anebo politický vězeň a vdovy a vdovci podle § 2 odst. 2. Tyto osoby mají nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky. Rodiče mezi oprávněnými osobami zákon č. 261/2001 Sb. v citovaném § 3 odst. 1 neuvádí. Žádá-li žalobce poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., pak je nutno vycházet pro posouzení je-li oprávněnou osobou právě z tohoto zákona. Žalobce takto však nepostupuje. Směšuje mezi zákonem č. 261/2001 Sb. a zákonem

č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci. Zákon č. 261/2001 Sb. v § 2 odst. 1 stanoví, že se dále vztahuje na občany České republiky, kteří byli věznění mezi 25. únorem 1948 a 1. lednem 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb. a protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu. Osobní rozsah, tedy určení subjektů oprávněných obdržet plnění stanovil v § 3 odst. 1 (výše citovaném). Z tohoto osobního rozsahu zákona je nutno při posuzování nároku žalobce vycházet. Podle § 3 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. žalobce není oprávněnou osobou a nemá nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb.

Podle § 7 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. včas uplatněný nárok, pokud o něm nebylo rozhodnuto nebo pokud nedošlo k výplatě jednorázové peněžní částky, přechází v případě úmrtí oprávněné osoby na její dědice. Zákon č. 261/2001 Sb. nabyl účinnosti dnem vyhlášení (§12 cit. zákona) tj. dnem 26. 7. 2001. Řízení podle tohoto zákona se zahajuje na návrh oprávněné osoby ve smyslu § 7 odst. 1 cit. zákona. Návrh podle tohoto zákona tj. zákona č. 261/2001 Sb. lze uplatnit po nabytí účinnosti tohoto zákona. Pokud by osoba oprávněná ve smyslu § 3 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. podala návrh podle tohoto zákona a o včas uplatněném nároku nebylo rozhodnuto a nedošlo k výplatě jednorázové peněžní částky a oprávněná osoba zemřela, pak by přešel nárok na její dědice. Syn žalobce zemřel před účinností zákona č. 261/2001 Sb. a tedy nemohl uplatnit nárok podle tohoto zákona a proto ve smyslu § 7 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. na žalobce nepřešel takový nárok jako na dědice oprávněné osoby.

Protože žalobce není oprávněnou osobou ve smyslu § 3 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. a nepřešel na něho ani jako na dědice oprávněné osoby nárok ve smyslu § 7 odst. 2 cit. zákona, nepochybila žalovaná, když žádost žalobce zamítla.

Žalobu žalobce proti rozhodnutí žalované shledal soud nedůvodnou a proto ji podle ust. § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb. zamítl.

Žalované se náhrada nákladů řízení nepřiznává, protože náhradu nákladů jednak neúčtovala a jednak jí, podle obsahu spisu, podstatné náklady nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. 8. 2003

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu